

Zespół przy MNiSzW

31 stycznia 2018 r.

PROPOZYCJA NOWEGO MODELU KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI PRZEDSZKOLI I EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

I. Sylwetka absolwenta

Osoba kończąca 5-letni cykl¹ kształcenia przygotowujący do wykonywania zawodu nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej to:

1) w obszarze wiedzy i umiejętności o charakterze profesjonalnym:

- a) **refleksyjny praktyk**, który poddaje analizie i namysłowi zarówno realizowaną koncepcję pedagogiczną, posiadaną wiedzę, kompetencje, jak i swój światopogląd; badacz praktyki edukacyjnej – refleksja nad doświadczeniem pozwala mu na ciągłe identyfikowanie i rozwijanie (w sposób formalny i pozaformalny) własnych zasobów wykorzystywanych w dynamicznym procesie kształtowania relacji z dzieckiem/uczniem, rodzicami i lokalnym środowiskiem;
- b) **ekspert od wspierania rozwoju dziecka** wyposażony w bogatą wiedzę psychopedagogiczną oraz dotyczącą praw dziecka pozwalającą mu na integralne ujęcie funkcjonowania swoich podopiecznych z uwzględnieniem ich zasobów, jak i deficytów, umiejętnie planujący i realizujący proces dydaktyczno-wychowawczy wzmacniający autonomię i potrzebę samostanowienia dzieci/uczniów;
- c) **erudyta** posiadający interdyscyplinarną i zinterioryzowaną wiedzę o świecie umożliwiającą mu realizację skutecznej i profesjonalnej propedeutyki przedmiotów takich jak: język polski, historia, przyroda (w tym: biologia, chemia, fizyka, geografia), matematyka, plastyka, muzyka, technika, informatyka);

2) w obszarze kształtowania relacji wobec siebie i innych:

- d) **spolegliwy opiekun²** charakteryzujący się gotowością do autentycznej troski o zrównoważony rozwój podopiecznych; troska to jednak nie dyrektywne i podające nauczanie, ale elastyczne i responsywne wykorzystywanie i stwarzanie sytuacji dy-

---

¹ W systemie jednolitych studiów magisterskich na kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna (rozwiązanie docelowe) lub (przejściowo) w systemie 3+2 (studia II stopnia jako kontynuacja studiów I stopnia na kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna).

² Nawiązanie do koncepcji etyki pragmatycznej prof. Tadeusza Kotarbińskiego.

daktyczno-wychowawczych sprzyjających identyfikacji i samodzielnemu rozwiązywaniu problemów (poznawczych, emocjonalnych, społecznych, etycznych) przez dziecko/ucznia;

- e) **członek zespołu/ów** - osoba efektywnie współpracująca z innymi nauczycielami i pozostałymi podmiotami uczestniczącymi w procesie edukacji, kooperatywnie ucząca się od innych i nauczająca innych (umiejętność uczenia na podstawie doświadczenia innych, ale również dzielenia się własną wiedzą i negocjowania wspólnego rozumienia celów i zadań edukacyjnych);
- f) **człowiek pozytywnie nastawiony do nowych doświadczeń**, poszukujący innowacyjnych rozwiązań pedagogicznych (wychowawczo-dydaktycznych), skutecznie adaptujący się do zmieniających się warunków, gotowy do inicjowania i wdrażania zmian;
- g) **osoba mająca świadomość swoich zainteresowań** (nie tylko pedagogicznych) i potrafiąca wykorzystać je w procesie samorealizacji z jednoczesnym pożytkiem dla swoich podopiecznych (zjawisko tzw. modelowania pasji);
- h) **człowiek uczciwy**, starający się działać na podstawie uniwersalnych zasad etycznych.

II. Opis efektów kształcenia

Ogólne efekty kształcenia

Po zakończeniu 5-letniego kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej absolwent:

- 1) kieruje się w działaniach dydaktyczno-wychowawczych dobrem każdego dziecka/ucznia oraz poczuciem odpowiedzialności za jego postępy dydaktyczne, a także osobowy, integralny rozwój;
- 2) ma wiedzę pedagogiczną, psychologiczną, filozoficzną i aksjologiczną wspomagającą rozumienie procesów rozwoju, socjalizacji, wychowania i nauczania - uczenia się, wykorzystywaną w codziennej pracy nauczycielskiej do efektywnego organizowania i wspierania integralnego rozwoju dziecka/ucznia oraz udzielania pomocy rodzicom/opiekunom w wychowaniu dziecka;
- 3) ma szeroką wiedzę ogólną z różnych dziedzin zapewniającą konstruktywne wchodzenie w dialog z dziećmi/uczniemi oraz budzenie zainteresowań różnymi obszarami wiedzy;
- 4) ma wiedzę z zakresu dydaktyki ogólnej i przedmiotowej zapewniającą samodzielne

przygotowanie, realizację i ewaluację programu nauczania;

- 5) ma umiejętności: personalizowania procesu kształcenia i wychowania w zależności od zdiagnozowanych zróżnicowanych potrzeb i możliwości dzieci/uczniów oraz wykorzystywania w kreowanych sytuacjach edukacyjnych potocznej wiedzy dziecka/ucznia;
- 6) ma kompetencje niezbędne do systematycznego doskonalenia jakości własnej pracy i skutecznego korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- 7) ma kompetencje komunikacyjne i umiejętności współpracy umożliwiające skuteczne współdziałanie z wszystkimi osobami zaangażowanymi w prowadzoną działalność edukacyjną (w tym z innymi nauczycielami i specjalistami); jest aktywny społecznie, angażuje się (w roli lidera lub uczestnika) w działania kulturotwórcze;
- 8) charakteryzuje się wrażliwością etyczną, empatią, otwartością, refleksyjnością oraz postawą prospołeczną i poczuciem odpowiedzialności za własny rozwój zawodowy, integralny rozwój uczniów i podejmowane działania pedagogiczne;
- 9) jest przygotowany do efektywnego realizowania wyzwań zawodowych (dydaktycznych, wychowawczych oraz opiekuńczych) w zmieniającej się rzeczywistości szkolnej i pozaszkolnej/przedszkolnej i pozaprzedszkolnej.

Szczegółowe efekty kształcenia

Po zakończeniu kształcenia nauczycielskiego absolwent:

- 1) ma **wiedzę** dotyczącą:
  - a) filozofii człowieka, filozofii wychowania i aksjologii pedagogicznej oraz potrafi ją odnieść do osobowego, integralnego rozwoju ucznia;
  - b) klasycznych i współczesnych teorii rozwoju człowieka, wychowania, uczenia się i nauczania (kształcenia) oraz ich wartości aplikacyjnych; potrafi je krytycznie oceniać i twórczo z nich korzystać;
  - c) współczesnych badań nad dzieciństwem (*Childhood Studies*) eksplorujących w sposób interdyscyplinarny zagadnienie dobrostanu dziecka;
  - d) projektowania i prowadzenia badań diagnostycznych, uwzględniających specyfikę funkcjonowania dzieci w wieku przedszkolnym i młodszym szkolnym oraz ich róż-

nicowane potrzeby edukacyjne, w tym zakres i jakość wsparcia społecznego;

- e) struktury i funkcji systemu edukacji: podstaw prawnych, celów, organizacji oraz funkcjonowania instytucji edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych;
- f) praw dziecka i sposobów ich egzekwowania oraz propagowania w środowisku szkolnym oraz pozaszkolnym/w przedszkolu oraz poza nim;
- g) bezpieczeństwa i higieny pracy w instytucjach edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych, ze szczególnym uwzględnieniem przedszkola i szkoły podstawowej, udzielania pierwszej pomocy i odpowiedzialności prawnej opiekuna;
- h) zróżnicowanych możliwości dzieci/uczniów w okresie przedszkolnym i młodszym wieku szkolnym, wynikających z opóźnień, zaburzeń lub przyspieszenia rozwoju i dostosowywania do nich zadań rozwojowych i edukacyjnych;
- i) edukacji włączającej, a także sposobów realizacji zasady inkluzji;
- j) alternatywnych form edukacji;
- k) edukacji międzykulturowej;
- l) metodyki wykonywania zadań - norm, procedur i dobrych praktyk stosowanych w wychowaniu przedszkolnym i edukacji wczesnoszkolnej;
- m) innowacji pedagogicznych w obszarze wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej, inspirujących do planowania i organizacji własnej pracy;
- n) roli nauczyciela/wychowawcy w modelowaniu postaw i zachowań dzieci/uczniów;
- o) procesów komunikacji społecznej oraz ich prawidłowości i zakłóceń;
- p) znaczenia i możliwości celowego oraz różnorodnego wykorzystania zabawy w procesie wychowywania i kształcenia dzieci;
- f) głównych środowisk wychowawczych, ich specyfiki i procesów w nich zachodzących;
- q) różnych typów i funkcji oceniania;
- r) funkcjonowania i dysfunkcji aparatu mowy oraz prawidłowych nawyków posługiwania się narządami mowy;

2) w zakresie **umiejętności**:

- a) dokonuje obserwacji sytuacji i zdarzeń pedagogicznych, analizuje je, wykorzystując wiedzę pedagogiczno-psychologiczną i aksjologiczną oraz proponuje rozwiązania problemów;
- b) projektuje i prowadzi badania pedagogiczne oraz posiada umiejętności w zakresie: rozpoznawania potrzeb, możliwości, uzdolnień każdego dziecka/ucznia, a także planowania, realizacji i oceny spersonalizowanych programów kształcenia i wychowania;
- c) wykorzystuje w codziennej praktyce edukacyjnej różnorodne sposoby organizowania środowiska nauczania-uczenia się, uwzględniając specyficzne potrzeby i możliwości grupy, jak i poszczególnych dzieci/uczniów;
- d) adekwatnie do celów wychowania i kształcenia dobiera, tworzy, testuje i modyfikuje materiały, środki oraz metody;
- e) skutecznie wykorzystuje technologie informacyjno-komunikacyjne w pracy dydaktycznej;
- f) identyfikuje i rozbudza zainteresowania dzieci/uczniów oraz dostosowuje sposoby i treści kształcenia do tych zasobów;
- g) rozwija kompetencje kluczowe dzieci/uczniów, a szczególnie kreatywność, innowacyjność i umiejętność samodzielnego oraz zespołowego rozwiązywania problemów;
- h) identyfikuje naturalne i spontaniczne zachowania dzieci i uczniów jako sytuacje wychowawczo-dydaktyczne i wykorzystuje je w procesie edukacji;
- i) tworzy sytuacje wychowawczo-dydaktyczne motywujące dzieci/uczniów do nauki i pracy nad sobą, analizuje ich skuteczność oraz modyfikuje działania w celu uzyskania pożądanych efektów wychowania i kształcenia;
- j) wykorzystuje proces oceniania i udzielania informacji zwrotnych do stymulowania dzieci/uczniów w ich pracy nad własnym rozwojem;
- k) ma kompetencje międzykulturowe i glottodydaktyczne, pozwalające na efektywną

pracę w środowiskach zróżnicowanych kulturowo oraz z dziećmi, dla których język polski jest drugim językiem;

- l) racjonalnie, zgodnie z zasadami techniki pracy umysłowej gospodaruje czasem zajęć, odpowiedzialnie i celowo organizuje pracę pozaszkolną/pozaprzedszkolną ucznia/dziecka z poszanowaniem jego prawa do odpoczynku;
- m) skutecznie wykorzystuje w pracy z dzieckiem/ucznikiem informacje uzyskane na jego temat od specjalistów (psychologa, logopedy, pedagoga, lekarza) i rodziców;
- n) posługuje się aparatem mowy zgodnie z zasadami emisji głosu;
- o) potrafi udzielić pierwszej pomocy przedmedycznej;

3) w zakresie **kompetencji społecznych i interpersonalnych:**

- a) posługuje się normami etycznymi w działalności zawodowej, kierując się przede wszystkim szacunkiem dla godności każdego człowieka;
- b) jest świadomy swojej roli w formowaniu zachowań i postaw dzieci/uczniów, w tym wobec kultury i sztuki;
- c) posiada kompetencje interpersonalne pozwalające na budowanie relacji wzajemnego zaufania między wszystkimi podmiotami procesu wychowania i kształcenia, w tym rodzicami/opiekunami dziecka/ucznia oraz włączanie ich w działania sprzyjające efektywności edukacji;
- d) skutecznie animuje i monitoruje realizację zespołowych działań edukacyjnych dzieci/uczniów, wykorzystując między innymi różne formy zabawy;
- e) pracuje efektywnie w zespole, pełniąc różne role; posiada umiejętność współpracy z nauczycielami, pedagogami, specjalistami i rodzicami dzieci/uczniów oraz innymi członkami społeczności przedszkolnej/szkolnej oraz lokalnej;
- f) porozumiewa się z osobami z różnych środowisk i o różnej kondycji emocjonalnej, dialogowo rozwiązuje konflikty oraz tworzy dobrą atmosferę dla komunikacji w grupie przedszkolnej/klasie szkolnej i poza nią;
- g) trafnie rozpoznaje specyfikę środowiska lokalnego i regionalnego oraz podejmuje współpracę na rzecz dobra dzieci/uczniów i tego środowiska;

- h) projektuje i wdraża działania mające na celu edukację aksjologiczną i wychowanie ku wartościom - wprowadzanie dzieci/uczniów w świat wartości;
  - i) poprawnie posługuje się językiem ojczystym, wykazując troskę o kulturę i etykę wypowiedzi własnej i uczniów;
  - j) projektuje działania zmierzające do rozwoju przedszkola/szkoły oraz stymulacji poprawy jakości pracy tych instytucji;
- 4) w zakresie **własnego rozwoju**:
- a) świadomie określa swoją postawę wobec istoty i celów edukacji, a także podstawowych aspektów filozofii nauczania;
  - b) projektuje ścieżkę własnego rozwoju, uwzględniając m. in. samodoskonalenie oraz profilaktykę wypalenia zawodowego;
  - c) analizuje i ocenia prawidłowość oraz poziom skuteczności własnych działań dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych i ustala obszary wymagające modyfikacji, ciągłego doskonalenia swojej pracy (tzw. refleksyjny praktyk);
  - d) projektuje i wdraża działania innowacyjne;
- 5) w zakresie **technologii informacyjnej i komunikacyjnej /TIK/oraz informatyki**:
- a) posiada podstawową wiedzę i umiejętności w zakresie technik informatycznych, przetwarzania tekstów, wykorzystywania arkuszy kalkulacyjnych, korzystania z baz danych, posługiwania się grafiką prezentacyjną, korzystania z usług w sieciach informatycznych, pozyskiwania i przetwarzania informacji;
  - b) stosuje i rozwija własne metody kształcenia i oceniania z wykorzystaniem TIK;
  - c) inspiruje i angażuje dzieci/uczniów do rozwoju myślenia komputacyjnego;
  - d) zna skuteczne sposoby promowania i kształtowania u dzieci/uczniów postaw obywatelskich i odpowiedzialności w świecie mediów cyfrowych;

6) w zakresie języka obcego:

ma umiejętności językowe zgodne z wymaganiami ustalonymi dla określonego obszaru i poziomu kształcenia Polskiej Ramy Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego; umiejętność słuchania i mówienia na poziomie C1, umiejętność czytania i pisanania na poziomie B2+.

III. Proponowane elementy programu kształcenia na kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna

Ogólne założenia:

A) uczenie się w działaniu

Realizowane treści w ramach poszczególnych modułów powinny być bezpośrednio skorelowane z **uczeniem się w działaniu** stanowiącym rdzeń przygotowania studentów do nauczycielskiej profesji. Przez uczenie się w działaniu należy rozumieć zarówno zajęcia realizowane poza uczelnią – praktykę (w przedszkolu/szkole/placówce), jak i realizowane w uczelni - oparte m. in. na analizie studiów przypadków oraz *design thinking*, umożliwiające wieloaspektowe zastosowanie poznanej teorii w pragmatyce pedagogicznej.

Praktyczne umocowanie realizowanego programu umożliwia interdyscyplinarne rekonstruowanie i konstruowanie zaproponowanych treści bez sztucznego podziału na dyscypliny/obszary wiedzy.

B) personalizacja procesu kształcenia nauczycieli

Student na każdym etapie przygotowania do wykonywania zawodu nauczyciela powinien mieć możliwość otrzymania indywidualnego wsparcia ze strony uczelni służącego zwiększaniu świadomości w zakresie poziomu dojrzałości i gotowości do pracy w tej profesji.

Dzięki wyartykułowaniu w proponowanym programie roli praktycznego uczenia się oraz spersonalizowanego podejścia do studenta, dostrzega on komplementarność i celowość procesu kształcenia, w którym uczestniczy i który jednocześnie współtworzy.

L.p.	Moduł	Minimalna liczba godzin
	<p>Personalizacja procesu kształcenia nauczycieli z elementami tutoring:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diagnozowanie mocnych i słabych stron studenta jako przyszłego nauczyciela; • wspieranie samodzielności i odpowiedzialności studentów za przebieg i efektywność własnego kształcenia; • wspomaganie studentów w planowaniu i realizacji zadań o charakterze samorozwojowym; • indywidualne doradztwo metodyczne; • wspieranie rozwoju kompetencji studenta na kolejnych etapach kształcenia; • kształtowanie postawy refleksyjnego praktyka; • budowanie profesjonalnego osądu w oparciu o analizy indywidualnych przypadków; • integrowanie wiedzy z dyscyplin związanych z edukacją. 	<p>20 godzin na studenta w cyklu nauczycielskiego kształcenia</p>
1.	<p>Przygotowanie w zakresie pedagogiczno-psychologicznym</p> <p>Obejmuje:</p> <p>1.1. Podstawy pedagogiki</p> <p>1.2. Podstawy pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej</p> <p>1.3. Podstawy psychologii dla nauczycieli</p> <p>1.1. Podstawy pedagogiki</p> <p>(tworzenia dojrzałej, satysfakcjonującej i prorozwojowej relacji pedagogicznej zmierzającej do uprawiania tzw. refleksyjnej praktyki³):</p> <p>Wiedza o świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> • kulturowe, antropologiczne, aksjologiczne i socjologiczne opisy współczesności, 	<p>400</p>

³ M. Nowak-Dziemianowicz (2014). *Oblicza edukacji: między pozorami a rozwojową zmianą*. Wrocław: Dolnośląska Szkoła Wyższa.

	<ul style="list-style-type: none"> • typy, cele i zasady funkcjonowania instytucji edukacyjnych przeznaczonych dla dzieci w wieku przedszkolnym i młodszym wieku szkolnym, • funkcje edukacji w życiu społeczeństw i egzystencji jednostek, • typy i rola ideologii w życiu społecznym (zwłaszcza rola i znaczenie ideologii edukacyjnych), • opis, charakterystyka, specyfika, ułożenie społeczne, blokady i możliwości rozwojowe różnych grup społecznych (elementy socjologii edukacji), • opis współczesnych zagrożeń cywilizacyjno-kulturowych. <p>Wiedza o relacjach ja – świat (rozumienie):</p> <ul style="list-style-type: none"> • procesy wychowania i kształcenia – wybrane ujęcia teoretyczne, • ontologiczne, aksjologiczne, antropologiczne podstawy wychowania, • istota wychowania (wychowanie jako spotkanie w dialogu) – wychowanie do odpowiedzialnej wolności, • współpraca przedszkola/szkoły w podmiotami zewnętrznymi: modele, funkcja, szanse i zagrożenia, • typy relacji międzyludzkich oraz procesy rządzące tymi relacjami, • główne środowiska wychowawcze, społeczeństwo wielokulturowe, podstawy dialogu międzykulturowego. <p>Wiedza o sobie samym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ujawnianie własnych założeń i intencji podczas działania pedagogicznego, • etyka zawodu nauczyciela, • uwarunkowania sukcesu w pracy nauczyciela, • umiejętności dokonywania autoanalizy sytuacji życiowej i zawodowej, • znajomości własnych sposobów usensowniania świata, • początkujący nauczyciel w szkolnej rzeczywistości.	
--	--	--

	<p>1.2. Podstawy pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terminologia używana w pedagogice, w pedagogice przedszkolnej i wczesnoszkolnej, jej źródła oraz zastosowania w obrębie dyscyplin pokrewnych. • Miejsce pedagogiki, w tym pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej w systemie nauk oraz jej przedmiotowe i metodologiczne powiązania z innymi dyscyplinami nauki. • Wychowanie i kształcenie (ze szczególnym uwzględnieniem fazy wczesnego, średniego i późnego dzieciństwa) - perspektywa interdyscyplinarna: psychologiczna, pedagogiczna, aksjologiczna, socjologiczna. • Koncepcje dziecka i dzieciństwa (<i>Childhood Studies</i>). Dobrostan dziecka. • Wykorzystywanie wiedzy teoretycznej z zakresu pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej (wybrane modele i koncepcje pedagogiczne) oraz powiązanych z nią dyscyplin w celu analizowania i interpretowania sytuacji edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych, kulturowych a także motywów i wzorów ludzkiego zachowania. • Sposoby radzenia sobie z problemami wychowawczymi dzieci/uczniów i rozwiązywanie ich we współpracy z rodziną i otoczeniem dziecka/ucznia. • Sposoby budowania swojego autorytetu w relacjach zawodowych i współpracy z zespołem nauczycieli oraz z innymi podmiotami edukacyjnymi. <p>1.3. Podstawy psychologii dla nauczycieli</p> <ul style="list-style-type: none"> • Charakterystyka procesów psychicznych: <ul style="list-style-type: none"> - struktura i funkcje podstawowych procesów psychicznych; - rozwój psychiczny człowieka w cyklu życia oraz zadania rozwojowe stojące przed dzieckiem w wieku przedszkolnym i młodszym szkolnym, istota rozwoju psychoruchowe- 	<p>90+90</p>
--	---	--------------

	<p>go oraz zjawisko dysharmonii (asynchronii) rozwojowej;</p> <ul style="list-style-type: none"> - norma rozwojowa – różnorodność ujęć, zaburzenia w rozwoju podstawowych procesów psychicznych, psychologiczne koncepcje integralnego rozwoju dziecka/ucznia; • Psychologiczne podstawy pracy nauczyciela wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej: <ul style="list-style-type: none"> - modele uczenia się (koncepcje klasyczne, współczesne ujęcia w oparciu o wyniki badań neuropsychologicznych); - metody i techniki uczenia się z uwzględnieniem rozwijania metapoznania; - trudności w uczeniu się i strategię ich przewyższania; - metody i techniki identyfikacji oraz wspomaganie rozwoju uzdolnień i zainteresowań; - bariery i trudności w procesie komunikowania się, techniki i metody usprawniania komunikacji z dzieckiem; - świadomość społeczna i zachowania społeczne oraz ich uwarunkowania: skrypty, stereotypy, uprzedzenia, zachowania asertywne, negocjacje i rozwiązywanie konfliktów, procesy i role grupowe; - mechanizmy kształtowania postaw dzieci i uczniów. • Autorefleksja i samorozwój: <ul style="list-style-type: none"> - „zasoby własne” w pracy nauczyciela – identyfikacja i rozwój; - indywidualne strategie radzenia sobie z trudnościami; - stres i zarządzanie stresem; - nauczycielskie wypalenie zawodowe; - podstawy psychologii twórczości i trening myślenia kreatywnego; - trening komunikacyjny. 	240
2.	<p>Przygotowanie do integracji treści nauczania</p> <p>Obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podstawy edukacji • Podstawy dydaktyki • Sposoby wspierania rozwoju dzieci w wieku 	

	<p>przedszkolnym</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metodykę poszczególnych typów edukacji, z uwzględnieniem sposobów integrowania wiedzy i umiejętności dzieci/uczniów. <p>2.1. Podstawy edukacji</p> <p><u>Podstawy edukacji polonistycznej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Znajomość i funkcjonalne posługiwanie się relewantnymi pojęciami z zakresu teorii literatury, kultury oraz wiedzy o języku. • Orientacja w klasycznej i współczesnej literaturze dla dzieci oraz w kulturze dla dziecięcego odbiorcy. Umiejętność analizy i interpretacji zróżnicowanych formalnie dzieł literackich oraz kulturowych. • Umiejętność wyróżniania wśród różnych zjawisk językowych kategorii prymarnych i sekundarnych odpowiednich dla dziecka w wieku przedszkolnym i młodszym wieku szkolnym. <p><u>Podstawy edukacji matematycznej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Znajomość mechanizmu nabywania wiedzy matematycznej przez dzieci (motywacja, etap izolowanych modeli, etap uniwersalnych modeli, podniesienie abstrakcji, krystalizacja wiedzy). • Wiedza z zakresu podstawowych pojęć matematycznych kształtowanych u dzieci/uczniów, bezpośrednio związanych z treściami podstawy programowej dla wychowania przedszkolnego i edukacji w klasach I – III. • Wprowadzanie do metody matematycznej (w tym: umiejętność wnioskowania logicznego, argumentacji, dostrzegania regularności prowadzących do uogólnień, stawiania i weryfikacji hipotez). • Wiedza na temat praktycznych zastosowań matematyki (np. w technice, muzyce, architekturze). 	<p>600</p>
--	---	------------

<p><u>Podstawy edukacji społeczno-przyrodniczej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kluczowe pojęcia z zakresu przyrody ożywionej i nieożywionej. • Podstawowe pojęcia wiedzy o społeczeństwie. • Umiejętność dokonywania analizy oraz interpretacji struktury i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i społecznego. • Wiedza na temat przedsiębiorczości i podstaw ekonomii. <p><u>Podstawy edukacji informatycznej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Znajomość informatyki w zakresie, w jakim naucza i stosuje tę dziedzinę w pracy z dziećmi/uczniemi:<ul style="list-style-type: none"> - umiejętność abstrakcyjnego myślenia w modelowaniu rzeczywistych sytuacji i reprezentowaniu danych, gromadzeniu i ich przetwarzaniu; - umiejętność projektowania algorytmów oraz ich realizacji w postaci komputerowej; - rozumienie organizacji i funkcjonowania urządzeń elektronicznych, komputerów i sieci komputerowej oraz ich wykorzystania; - rozumienie społecznych aspektów informatyki i jej zastosowań oraz wpływu informatyki na rozwój społeczeństw. • Rozwijanie środowiska kształcenia informatycznego. • Profilaktyka zagrożeń w świecie wirtualnym. • Profesjonalny rozwój z wykorzystaniem TIK i informatyki. <p><u>Podstawy edukacji plastycznej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wiedza z zakresu teorii estetyki i kultury, jej zastosowanie w edukacji plastycznej dziecka. • Realizacja i upowszechnianie różnorodnych przekazów wizualnych w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. • Cechy charakterystyczne twórczości dziecięcej w zakresie	
---	--

<p>plastyki, jej osobowe i środowiskowe uwarunkowania.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współczesne koncepcje i modele edukacji plastycznej w Polsce i na świecie. <p><u>Podstawy edukacji muzycznej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Terminologia z zakresu muzyki i jej zastosowanie w edukacji muzycznej. • Źródła kultury muzycznej, ich kulturowe i społeczne uwarunkowania oraz znaczenie dla rozwoju dziecka. • Cechy charakterystyczne twórczości dziecięcej, jej osobowe i środowiskowe uwarunkowania. • Formy wykonywania muzyki, budowa utworów muzycznych, podstawowe terminy notacji muzycznej. • Podstawowy repertuar muzyczny dla dzieci w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. • Wybrane współczesne koncepcje i modele edukacji muzycznej w Polsce i na świecie. <p><u>Podstawy edukacji technicznej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Założenia, cele i treści kształcenia ogólnotechnicznego dzieci/uczniów. • Dziecko w świecie współczesnej techniki, popularyzacja podstaw wiedzy technicznej wśród dzieci. • Cechy charakterystyczne twórczości dziecięcej w zakresie techniki, jej osobowe i środowiskowe uwarunkowania. • Współczesne koncepcje i modele edukacji technicznej w Polsce i na świecie. <p><u>Podstawy wychowania fizycznego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Terminologia z zakresu aktywności i sprawności fizycznej. • Związki aktywności i sprawności fizycznej ze zdrowiem. • Formy aktywności fizycznej dostosowane do potrzeb i możliwości dzieci/uczniów. • Proces nauczania-uczenia się czynności ruchowych. • Wiedza i umiejętności z zakresu zaburzeń postawy ciała.	
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Wybrane współczesne koncepcje i modele wychowania fizycznego w Polsce i na świecie. <p><u>Podstawy edukacji zdrowotnej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zdrowie – modele, uwarunkowania i zagrożenia. • Umiejętności życiowe (<i>life skills</i>) i zachowania prozdrowotne. • Podstawy wiedzy o rozwoju biologicznym człowieka. • Możliwości wspomagania dziecka w działaniach na rzecz zdrowia i niwelowanie stanów zagrażających zdrowiu. • Możliwości zmian w otoczeniu dziecka. • Wiedza o procesach uczenia się mózgu. <p>2.2. Podstawy dydaktyki</p> <ul style="list-style-type: none"> • Edukacja do refleksyjnej praktyki. • Proces nauczania – uczenia się. • Projektowanie działań edukacyjnych. • Autonomia i odpowiedzialność dydaktyczna nauczyciela. • Zasady tworzenia autorskich programów nauczania. • Zarządzanie wiedzą w społeczeństwie informacyjnym. • Style i techniki pracy z dzieckiem/ucniem. • Rola diagnozy, kontroli i oceniania w pracy dydaktycznej nauczyciela. • Modele współczesnej szkoły. • Alternatywne systemy edukacyjne. <p>2.3. Sposoby wspierania rozwoju dzieci w wieku przedszkolnym</p> <ul style="list-style-type: none"> • Różnorodność modeli ujmowania procesu wspierania rozwoju dziecka (np. behawioralny, konstruktywistyczny, emancypacyjny). • Adaptacja dziecka w przedszkolu. • Wykorzystanie zabawy do stymulowania rozwoju dziecka • Inicjacja: czytelnicza, teatralna, muzyczna, plastyczna, techniczna. • Organizowanie optymalnego środowiska edukacyjnego 	<p>60</p> <p>400</p>
--	--	----------------------

	<p>w przedszkolu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projektowanie spersonalizowanych strategii edukacyjnych w przedszkolu. <p>2.4. Metodyka poszczególnych typów edukacji z uwzględnieniem sposobów integrowania wiedzy i umiejętności dzieci/uczniów</p> <p><u>Metodyka edukacji polonistycznej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sposoby wykorzystywania wiedzy teoretycznej (dot. nauki o języku i edukacji kulturowo-literackiej) oraz metodycznej do projektowania zajęć w zakresie edukacji polonistycznej w przedszkolu i klasach 1-3. • Spersonalizowane strategie edukacyjne ukierunkowane na rozwijanie umiejętności pisania i czytania. • Sposoby rozwijania zainteresowań czytelniczych (tzw. inicjacja czytelnicza) i wykorzystywania różnych typów tekstów w pracy z dziećmi/uczniami. <p><u>Metodyka edukacji matematycznej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizacja sytuacji dydaktycznych służących prawidłowemu konstruowaniu wiedzy matematycznej przez dzieci oraz wspierających rozwój intuicji pojęć matematycznych, które będą kształtowane na dalszych etapach edukacyjnych. • Komunikowalność języka matematyki. • Tworzenie modeli matematycznych dla realistycznych sytuacji. • Strategie kształtowania wśród dzieci i uczniów: umiejętności logicznego i krytycznego myślenia, rozumowania dedukcyjnego i redukcyjnego, stawiania i weryfikacji hipotez, używania racjonalnej argumentacji, dostrzegania i wykorzystywania analogii oraz regularności, abstrahowania, uogólniania, definiowania i algorytmizowania. • Graficzna prezentacja (rysunek, wykres, schemat, graf, tabela) różnorodnych zależności matematycznych	600
--	---	-----

i interpretowania gotowych schematów oraz strategie kształcenia dzieci/uczniów w tym obszarze.

Metodyka edukacji społeczno-przyrodniczej:

- Wykorzystywanie wiedzy teoretycznej (dotyczącej nauki o środowisku przyrodniczym i środowisku społecznym) oraz wiedzy metodycznej do projektowania zajęć dydaktycznych w zakresie edukacji środowiskowej w przedszkolu i klasach 1-3.
- Stwarzanie warunków do zajęć badawczych, organizowanie sytuacji edukacyjnych umożliwiających dzieciom samodzielną eksplorację.
- Sposoby kształtowania przedsiębiorczości u dzieci/uczniów.

Metodyka edukacji informatycznej i posługiwania się technologią informacyjno-komunikacyjną:

- Kształtowanie celowego i właściwego posługiwania się przez uczniów typowymi aplikacjami komputerowymi do komponowania ilustracji graficznych, pracy nad tekstem, wykonywania obliczeń, korzystania z usług w sieciach komputerowych, oraz pozyskiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji.
- Stwarzanie sytuacji problemowych w otoczeniu uczniów oraz z zakresu innych edukacji, które uczniowie modelują i rozwiązują tworząc algorytm, odtwarzają go poza komputerem, jak również realizują w wersji komputerowej.
- Rozwijanie u uczniów umiejętności programowania w środowisku blokowo-wizualnego języka programowania.
- Inspirowanie i angażowanie uczniów do kreatywności i rozwoju myślenia komputacyjnego.
- Integrowanie zajęć edukacji informatycznej z elementami innych edukacji, jak i z aktywnościami wizualnymi, słuchowymi i kinestetycznymi.
- Promowanie i kształtowanie u uczniów postawy

	<p>obywatelskiej i prospołecznej oraz odpowiedzialności w świecie mediów cyfrowych.</p> <p><u>Metodyka edukacji plastycznej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Etapy, metody i formy projektowania działań plastycznych dziecka/ucznia. • Sposoby rozwijania twórczej aktywności dziecka/ucznia. • Projektowanie zajęć plastycznych w przedszkolu i w klasach I-III. • Metody i techniki diagnozowania dziecka/ucznia w zakresie jego zdolności plastycznych i monitorowania jego rozwoju w tym obszarze. <p><u>Metodyka edukacji muzycznej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Projektowanie zabaw rytmiczno-umykalniających dla dzieci w przedszkolu i klasach 1-3. • Wykonywanie utworów muzycznych przez dzieci w przedszkolu i klasach 1-3. • Projektowanie zajęć umykalniających zorientowanych na przyjemność działań podejmowanych przez dzieci/uczniów, a nie sam efekt. • Sposoby rozwijania twórczej aktywności dziecka/ucznia. • Metody i techniki diagnozowania dziecka/ucznia w zakresie jego zdolności muzycznych i monitorowania jego rozwoju muzycznego. <p><u>Metodyka edukacji technicznej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Etapy, metody i formy projektowania działań technicznych dziecka/ucznia. • Inicjacja techniczna dziecka/ucznia. Zabawy manipulacyjne i konstrukcyjne, zadania wytwórcze. • Projektowanie zajęć technicznych. • Kształtowanie umiejętności technicznych dzieci/uczniów w nawiązaniu do techniki, kultury i sztuki ludowej.	
--	---	--

	<p><u>Metodyka wychowania fizycznego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Demonstrowanie ćwiczeń ruchowych. • Zasady planowania, organizowania i realizowania aktywności fizycznej dzieci/uczniów, w tym spontanicznej aktywności fizycznej oraz ćwiczeń fizycznych, zabaw i gier ruchowych w sali sportowej, na boisku szkolnym i w terenie z zachowaniem zasad bezpieczeństwa. • Metody diagnozowania ogólnej sprawności fizycznej, w szczególności zdolności motorycznych powiązanych ze zdrowiem oraz oceny wysiłku i osiągnięć dzieci/uczniów. • Strategie realizacji zajęć uwzględniających potrzeby i możliwości dzieci/uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi. <p><u>Metodyka edukacji zdrowotnej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Projektowanie różnych form aktywności w celu rozwijania kultury zdrowotnej u dzieci/uczniów (planowanie, realizowanie i ocena procesu). • Sposoby rozwijania postawy prozdrowotnej wśród dzieci/uczniów. 	
3.	<p>Dziecko/uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w przedszkolu i w szkole podstawowej - podstawy pedagogiki specjalnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Charakterystyka psychopedagogiczna dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (wyzwania rozwojowe). • Diagnoza funkcjonalna dzieci/uczniów ze specjalnymi potrzebami (w tym uczniów z niepełnosprawnościami) w praktyce (rozpoznanie potrzeb, klasyfikacja ICF, narzędzia stosowane w diagnozie funkcjonalnej). • Projektowanie wsparcia dzieci/uczniów ze specjalnymi potrzebami (w tym uczniów z niepełnosprawnościami) i ocena jego skuteczności. • Organizacja procesu kształcenia i wychowania w zakresie edukacji włączającej. • Współpraca z otoczeniem przedszkola i szkoły w procesie 	90

	wspierania rozwoju dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (w tym uczniów z niepełnosprawnościami).	
4.	<p>Organizacja pracy przedszkola/ szkoły z elementami prawa oświatowego i praw dziecka; kultura przedszkola/szkoły (również w zakresie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami w tym niepełnosprawnościami):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przedszkole/ szkoła jako organizacja. • Podstawy prawa oświatowego. • Prawa dziecka. • Nauczycielska pragmatyka zawodowa (prawa i obowiązki nauczycieli). • Prawo wewnątrzprzedszkolne/wewnątrzszkolne. • Bezpieczeństwo uczniów w przedszkolu/szkole (placówce oświatowej) i poza nią. • Pierwsza pomoc przedmedyczna. 	60
5.	<p>Podstawy diagnostyki edukacyjnej dla nauczycieli (również w zakresie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diagnoza wstępna grupy dzieci w przedszkolu/ grupy uczniowskiej i każdego dziecka/ ucznia. • Ocenianie ucznia jako proces wspierania jego rozwoju. • Konstruowanie narzędzi przydatnych w procesie oceniania dzieci/ uczniów. • Diagnozowanie i rozwijanie zainteresowań dzieci/ uczniów. • Ocena jakości pracy nauczyciela. • Ocena jakości pracy przedszkola/ szkoły – wymierne i niewymierne efekty edukacyjne. • Ewaluacja edukacyjna. • Edukacyjna wartość dodana (w tym socjologiczny kontekst). • Autoewaluacja, projektowanie ścieżki własnego rozwoju (samokształcenie zawodowe, samodoskonalenie). 	60
6.	<p>Kultura języka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komunikacja werbalna i pozawerbalna. 	60

	<ul style="list-style-type: none"> • Praktyka wystąpień publicznych. • Emisja głosu. • Etyka słowa. • Poprawność językowa. • Etykieta korespondencji tradycyjnej i elektronicznej. 	
7.	<p>Język obcy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przygotowanie merytoryczne do nauczania języka obcego (sprawności: słuchania, mówienia, czytania, pisanie; kompetencje: leksykalna, gramatyczna, fonetyczna i socjokulturowa). • Psychologiczne i pedagogiczne podstawy nauczania języka obcego dzieci. • Metodyka nauczania języka obcego dzieci. 	<p>240</p> <p>120</p> <p>60</p>
8.	Praktyka w przedszkolu i szkole podstawowej (klasy I-III)	300
9.	Seminarium dyplomowe	120
	Ogółem	3590 + (20)

IV. Realizacja programu studiów

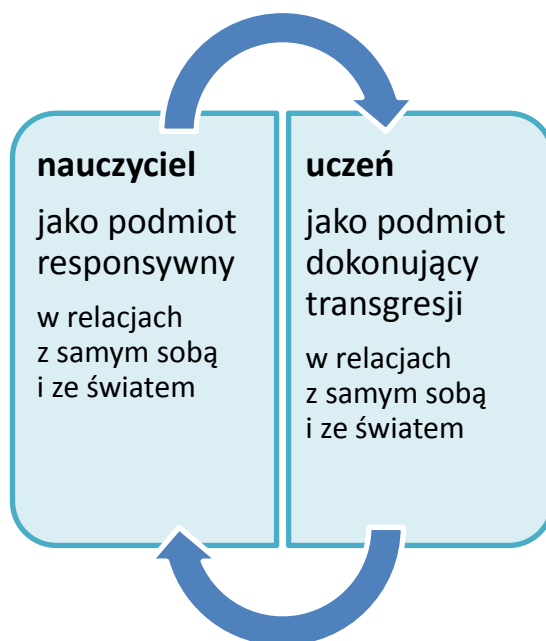
Projekt modelu zakłada swobodę uczelni we wdrażaniu różnych koncepcji kształcenia nauczycieli na kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna (wykorzystujących dotychczasowe dobre doświadczenia jednostki w tym zakresie, a także testujących działania innowacyjne, eksperymentatorskie), pod warunkiem osiągnięcia i sprawdzania założonych w modelu efektów kształcenia przy realizacji minimum określonych godzin zajęć dydaktycznych i praktyk. Treści kształcenia zapisane w poszczególnych modułach powinny być doprecyzowane zgodnie z przyjętą przez uczelnię/jednostkę prowadzącą koncepcją i mogą być realizowane w ramach różnych, ustalonych przez uczelnię, przedmiotów (dopuszcza się przesuwanie treści między modułami, a także ich powtarzanie w różnych zakresach i ujęciach). **Szczegółowy sposób realizacji zależy zatem od wypracowanej przez jednostkę koncepcji uwzględniającej sformułowane w niniejszym dokumencie efekty kształcenia.**

Wiedza i umiejętności nabywane w ramach zajęć każdego modułu realizowanego na uczelni ćwiczone i rozwijane są w ramach praktyki. Stanowi ona centrum nauczycielskiego

przygotowania studentów do podjęcia w przyszłości w sposób odpowiedzialny nauczycielskich zadań, umożliwiając im skonfrontowanie zdobytych kompetencji z rzeczywistością szkolną i zastosowanie ich w działaniu.

Istotą prezentowanego modelu kształcenia nauczycieli jest założenie o podmiotowej i dynamicznej relacji tworzącej się między nauczycielem a uczniem, uwzględniającej również indywidualne relacje, w jakich uczestniczy sam nauczyciel i sam uczeń. Postrzeganie przedszkola i szkoły jako przestrzeni wielokierunkowych, interpodmiotowych relacji otwiera te instytucje na dynamikę zmian współczesnego świata, w którym trudno jest o stabilny rdzeń, wokół którego można by zbudować względnie trwałe model edukacji. W obliczu tego chronicznego bycia w procesie zmiany kluczowa jest zdolność dziecka do przekraczania własnych ograniczeń i aktualizacji posiadanego potencjału, tj. **dokonywania transgresji** (zgodnie z ideą psychotransgresjonizmu J. Kozielskiego) i towarzysząca jej stała gotowość nauczyciela do stwarzania/identyfikowania sytuacji sprzyjającej tym transgresjom nazwana **responsywnością**.

Zamiast używania terminów „uczenie”, „nauczanie” podkreślających bierny sposób formowania się wiedzy o świecie właściwsze jest określanie działań nauczyciela jako tworzenie i identyfikowanie sytuacji umożliwiających dziecku/uczniowi samorealizację. Takie podejście zgodne jest z założeniami koncepcji inteligencji sprzyjającej powodzeniu życiowemu autorstwa R. Sternberga, wedle której zdolności i kompetencje człowieka powinny służyć mu w procesie podwyższania jakości własnego życia z uwzględnieniem celów i intencji otoczenia (stąd tak ważna rola wartości). Istotne jest zatem podejmowanie zrównoważonych działań edukacyjnych (wychowania i kształcenia) poprzez jednoczesne wspomaganie rozwoju trzech typów inteligencji (kompetencji):

- a) inteligencji analitycznej (odpowiedzialnej za szybkość przetwarzania informacji, tworzenie schematów poznawczych i nabywanie wiedzy oraz kontrolę poznania – tzw. meta-komponenty);
- b) inteligencji praktycznej (umożliwiającej aktywne kształtowanie relacji z otoczeniem w celu optymalnej adaptacji);
- c) inteligencji twórczej (odpowiedzialnej m. in. za oryginalność, otwartość na zmiany i tolerancję ryzyka, por. Sternberg, 2010).

Zakłada się zatem, że główne działania podejmowane przez nauczycieli powinny być ukierunkowane na rozwijanie przez dzieci i uczniów zasobów transferowalnych przydatnych dziś i w przyszłości do ciągłego aktualizowania swojego potencjału w nowych, zmieniających się warunkach (przykładowe zasoby transferowalne: umiejętności komunikacyjne, radzenie sobie z trudnościami, zarządzanie czasem, analiza decyzyjna, twórcze rozwiązywanie problemów, negocjowanie, umiejętności metapoznawcze). W ten sposób możliwe będzie funkcjonowanie dziecka/ucznia w trzech rolach: osoby aktywnej (śmiało włączającej się w dyskusję i swobodnie eksplorującej rzeczywistość, podejmującej trud samodzielnego rozwiązywania problemów), twórczej (rekonstruującej napływającą z zewnątrz wiedzę i budującej swoje własne sensy i rozumienia) oraz społecznej (dostrzegającej wielość perspektyw widzenia świata i akceptującej ten pluralizm oglądów rzeczywistości społecznej)⁴.

Przygotowanie nauczycieli do bycia responsywnym w relacji do dokonującego transgresji dziecka/ucznia wymaga zmiany podejścia w ich kształceniu. Głównym założeniem prezentowanego modelu jest **interdyscyplinarna integracja kształcenia** wokół podstawowych zadań, które stoją przed nauczycielem w jego codziennej praktyce szkolnej. Studiowanie pedagogiki, psychologii, dydaktyki przedmiotowej oraz realizowanie praktyki nie mogą mieć charakteru rozłącznego utrzymanego w duchu akademickiego podziału dyscyplin. Stąd w proponowanych treściach kształcenia pewne zagadnienia celowo powtarzają się w ramach różnych modułów, aby pokazać ich interdyscyplinarny charakter i konieczność dialogicznego podejścia podczas ich realizowania. Sztuczne wydzielenie tematów zarezerwowanych tylko dla danego przedmiotu i matematyczne operacje zwiększania/zmniejszania godzin w ramach poszczególnych modułów odsuwają na plan dalszy główny cel kształcenia nauczycieli, jakim jest przygotowanie ich do postawy responsywnej, co wymaga **bycia specjalistą w zakresie rozwoju ucznia**. Jako nieskuteczne określono zatem silne tendencje wydzielenia zagadnień tylko psychologicznych lub tylko pedagogicznych/dydaktycznych. Szanując w pełni autonomię tych

---

⁴ Perkins, D. (2006), Constructivism and troublesome knowledge. W: J.H.F. Meyer, R. Land (red.), *Overcoming Barriers to Student Understanding. Threshold concepts and troublesome knowledge*. London – New York, Routledge.

dyscyplin w ramach dyskursu naukowego, uważamy, że w kształceniu nauczycieli należy jednak podkreślić ich wzajemną użyteczność i służebność. Przyszły nauczyciel powinien mieć okazję w trakcie studiów do doświadczenia naturalnych i koniecznych związków między tymi obszarami (a raczej perspektywami ujmowania wspólnego/wspólnych obszaru/obszarów), gdyż przyszła praktyka będzie od niego wymagała bycia wszechstronnym specjalistą od wspomaganie rozwoju dziecka (czyli bycia psychologiem, pedagogiem, socjologiem, dydaktykiem, który w jednej sytuacji życiowej scala te perspektywy).

Decydujące znaczenie odgrywa zatem integracja treści poszczególnych modułów zajęć realizowanych w uczelni z praktyką szkolną. W procesie studiowania konieczne jest zapewnienie możliwości weryfikowania koncepcji teoretycznych w rzeczywistości placówki oświatowej i przedszkola i klasy szkolnej. Studenci od momentu rozpoczęcia kształcenia nauczycielskiego powinni zatem uczestniczyć w praktykach. Korelacja kształcenia w uczelni z praktycznym zaangażowaniem studentów umożliwi budowanie postawy refleksyjnego praktyka. Szczególne znaczenie i nowy wymiar uzyskuje w tym kontekście przygotowanie nauczycieli akademickich i nauczycieli pracujących w przedszkolach i szkołach do sprawowania opieki nad studenckimi praktykami.

Kolejny filar tej koncepcji tworzy **kształcenie społeczno-emocjonalne** przyszłych nauczycieli. Kompetencje, które w tym zakresie powinny być kształtowane, to przede wszystkim: samoświadomość, zarządzanie sobą, świadomość społeczna, umiejętności interpersonalne, samodzielność i odpowiedzialne podejmowanie decyzji. Nauczyciel dzięki tym kompetencjom będzie przygotowany do realizacji zadań związanych z własnym rozwojem i wspieraniem rozwoju uczniów. Kształcenie społeczno-emocjonalne powinno być nierozłączną częścią wszystkich modułów zajęć przygotowujących do pracy nauczyciela.

Kolejnym istotnym elementem proponowanej koncepcji **jest personalizacja** procesu kształcenia nauczyciela budowana w oparciu o indywidualną opiekę nad studentem. W spersonalizowanej relacji nauczyciel akademicki – student dzięki integralnemu spojrzeniu na człowieka możliwy jest optymalny rozwój jego potencjału. Ponadto budowany jest profesjonalny uwzględniający zarówno samorefleksję, w tym analizę własnych zasobów w relacji do przyszłych wyzwań zawodowych, jak i „wgląd” w wiedzę dyscyplin naukowych zajmujących się edukacją. Relacja spersonalizowana stwarza optymalne warunki dla rozwijania kompetencji społeczno-emocjonalnych studenta., w tym: sprawczości i radzenia sobie z trudnościami oraz odpowiedzialności za własny profesjonalny rozwój zarówno w obszarze wiedzy, jak i umiejętności.

Proponowana koncepcja stawia nowe wyzwania w zakresie przygotowania nauczycieli akademickich do podjęcia zadań związanych z kształceniem nauczycieli (szczególnie kompetencje związane z indywidualną opieką nad studentami i kompetencje w zakresie

kształcenia społeczno-emocjonalnego). Należy podkreślić, że jej założenia odpowiadają na problemy i wyzwania kształcenia nauczycieli przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej zdiagnozowane w ramach postępowań kontrolnych Państwowej Komisji Akredytacyjnej i Najwyższej Izby Kontroli, szerokich konsultacji środowiskowych (łącznie 23 spotkania, ponad 1100 osób), ogólnopolskich badań dotyczących umiejętności i kompetencji uczniów I etapu edukacyjnego.

V. Praktyki studentów w przedszkolach oraz klasach I – III szkoły podstawowej

Celem praktyk jest zapoznanie się studenta z organizacją pracy przedszkola i szkoły, warsztatem pracy nauczyciela, formami i metodami nauczania i wychowania oraz umożliwienie mu kształtowania i rozwoju umiejętności dydaktyczno-wychowawczych w bezpośrednim kontakcie z uczniami, a także weryfikacji własnych predyspozycji do wykonywania zawodu.

Praktyki mają dwojaki charakter: praktyki śródroczne i praktyki ciągłe.

MODEL PRAKTYKI PEDAGOGICZNEJ

Miejscem realizacji praktyk pedagogicznych w cyklu 5-letniego kształcenia są przedszkola i szkoły podstawowe publiczne i niepubliczne oraz instytucje opiekuńczo-wychowawcze i poradnie psychologiczno - pedagogiczne.

Cele ogólne praktyk:

1. Poznanie specyfiki profesji nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej.
2. Stwarzanie warunków do rozwijania gotowości studenta do podjęcia roli nauczyciela.
3. Efektywne organizowanie własnego warsztatu nauczycielskiego.
4. Świadome budowanie relacji z wychowankami oraz współpracownikami w placówce.
5. Wdrożenie do innowacyjności w pracy nauczyciela, dotyczące indywidualizacji procesu nauczania.

I. Śródroczne ćwiczenia praktyczne:

Praktyki realizowane w trybie śródrocznym jako osobny przedmiot, obejmują cotygodniowe zajęcia studentów prowadzone przez nauczycieli akademickich lub/i nauczycieli ćwiczeniowych w placówkach przedszkolnych i szkolnych w równej liczbie. Ćwiczenia praktyczne pozostają w ścisłej korelacji z przedmiotami teoretycznymi, umożliwiając studentom wykorzystanie uzyskiwanej wiedzy w praktyce.

Realizowane są w trzech formach:

a) Praktyka ogólnopedagogiczna (wprowadzająca do zawodu), wymiar: 30 godz.

Cel:

Wieloaspektowe poznanie sposobu funkcjonowania placówek edukacyjnych, opiekuńczych, wychowawczych oraz poradni psychologiczno-pedagogicznych, ich podstawowych zadań i obszarów działalności, stosowanych metod pracy, procedur organizacyjnych, podziału kompetencji, planowania pracy i systemu kontroli.

Podczas praktyki student zapoznaje się ze specyfiką zawodu nauczyciela oraz jego warsztatem pracy, a także doświadcza bezpośredniego kontaktu z dziećmi w środowisku instytucjonalnym.

b) Praktyka wychowawczo-dydaktyczna nieciągła, wymiar ogólny: 180 godz.

Cel:

Nabycie i rozwinięcie przez studentów praktycznych umiejętności organizowania pracy nauczyciela oraz poznanie charakterystyki rozwojowej grupy wychowanków. Ponadto student zdobywa umiejętności:

- samodzielnego planowania i realizowania pracy wychowawczo-dydaktycznej w przedszkolu i klasach I-III,
- planowania pracy nauczyciela przedszkola i klas I-III w skali rocznej, tygodniowej i dziennej,
- projektowania i prowadzenia działań wychowawczo-dydaktycznych w przedszkoli i w szkole podstawowej,
- obserwowania i analizowania zajęć pod kątem realizacji celów wychowania i kształcenia oraz stosowanych metod i środków dydaktycznych,
- oceny efektów prowadzonych działań wychowawczych.

c) Projekt edukacyjny w przedszkolu lub w klasach I-III, wymiar ogólny: 30 godz.

Cel:

Nabycie przez studentów wiedzy i umiejętności potrzebnych do projektowania sytuacji edukacyjnych uwzględniających różne strategie pracy z dzieckiem. W trakcie ich trwania student może przeprowadzać badania naukowe związane z przygotowywaną pracą dyplomową.

II. Praktyka zawodowa ciągła:

Praktyka zawodowa ciągła w przedszkolu i w klasach I-III: wymiar ogólny: 60 godz.

Cel:

Rozwinięcie kompetencji praktycznych studentów w zakresie działań pedagogicznych w powiązaniu z posiadaną wiedzą teoretyczną.

Istotą praktyki jest stworzenie studentowi warunków do pracy nad sobą podczas doskonalenia umiejętności samodzielnego planowania i realizowania pracy wychowawczo-dydaktycznej w przedszkolu lub klasach I-III szkoły podstawowej pod kierunkiem czynnego nauczyciela z odpowiednim doświadczeniem zawodowym.

W trakcie trwania praktyk ciągłych student może przeprowadzać badania naukowe związane z przygotowawaną pracą dyplomową.

Wymiar łączny 300 godzin praktyk pedagogicznych jest wymiarem minimalnym, co oznacza, że student może przeznaczyć na ten rodzaj praktyk więcej godzin na miarę swoich możliwości i zainteresowań.

Przykładowe dokumenty związane z praktykami:

- a) plan praktyki opracowany przez studenta i opiekuna praktyk w placówce;
- b) protokoły z obserwacji działalności wychowawczej nauczyciela w placówce;
- c) poświadczenie realizacji praktyki (pieczętka z podpisem dyrektora placówki);
- d) sprawozdanie obejmujące własne refleksje studenta, dotyczące przebiegu praktyki;
- e) zebrane materiały i pomoce dydaktyczne, wykorzystane w pracy z dziećmi (jako elementy portfolio);
- f) scenariusze zajęć organizowanych i przeprowadzonych samodzielnie przez studenta, opatrzone komentarzem własnym oraz opiekuna praktyki;
- g) scenariusze z alternatywnymi propozycjami dla różnych grup dzieci;
- h) instrukcja dotycząca danego rodzaju praktyki.

Wymagania wobec nauczyciela – opiekuna praktyk ciągłych, a także nauczyciela ćwiczeniowego – opiekuna praktyk śródrocznych:

- ma minimum wykształcenie wyższe magisterskie (zgodne z rodzajem prowadzonych zajęć) z przygotowaniem pedagogicznym;
- ma doświadczenie w skutecznym prowadzeniu innowacyjnych zajęć z wykorzystaniem aktywnych metod nauczania, technik komunikacyjnych, technik twórczego myślenia;
- ma umiejętności organizacyjne i społeczne - komunikatywność, umiejętność pracy w zespole;
- ma wyższą niż dobra ocenę pracy;
- ma wysokie kompetencje interpersonalne;
- odbywa cykliczne szkolenia związane z organizowaniem praktyk studenckich oraz metodami nauczania/uczenia się;

- współpracuje z uczelnią, uczestniczy w życiu naukowym i organizacyjnym uczelni (konferencje, otwarte seminaria).

Szkoła wyższa kształcąca nauczycieli powinna opracować i realizować formy doskonalenia dla nauczycieli pracujących w szkołach, w których studenci odbywają praktykę oraz inne formy współpracy uzgodnione między tymi podmiotami.